

hinc sciretur, quam minus aliis parcat, si illis non parcat: quo sensu dictum est: » Si justus vix salvus erit, peccator » et impius ubi parebunt^{1?} » An potius secundum illud: « Cui plus datur, plus exigitur ab eo^{2?} » et illud: « Ser- » vus qui non cognovit voluntatem domini sui, et facit » digna plagis, vapulabit pauca: servus autem qui cogno- » vit voluntatem domini sui, et facit digna plagis, valpu- » labit multa^{3?} » et illud: « Exiguo enim concedetur » misericordia, potentes autem potentiora tormenta pa- » tientur⁴. » Sed ubi hoc dixerit Dominus, quod eum dixisse Moyses commemoravit, in Scriptura quæ retro est non invenitur. Tale ergo est hoc, quale in Exodo, ubi dicit Domino: « Tu dixisti: Scio te præ omnibus⁵: » quod invenitur quidem Dominus ei dixisse, sed postea: sed quoniam mendaciter nunquam hoc Moyses diceret, intelligitur id ei etiam ante dixisse, quamvis scriptum non fuerit, ita et hoc. Unde apparet non omnia scripta esse, quæ Deus locutus est eis, per quos nobis sancta Scriptura ejus ministrata est.

QUESTIO XXXII.

Quis est quod Aaron et reliquos filios ejus mortem illorum duorum lugere prohibens dicit: « Caput vestrum » cidara non denudabitis⁶, » ubi certe ostendit cidaras tegmina capitum fuisse; nisi quia illa faciebant lugentes, quæ consuetudini ornatus essent contraria? sicut enim in nostra consuetudine, quia caput apertum magis habetur, operitur in luctu: sic quia illi operimento capitis ornabantur, nudandum erat lugentibus. Quod ideo prohibet, ne lugerent eos, in quorum poena sanctificatus est Dominus, id est, commendatus est timor ejus. Nec ideo quia

¹ Petr. iv, 18. — ² Luc. xii, 48. — ³ Ibid. 47. — ⁴ Sap. vi, 7. —

⁵ Exod. xxxiii, 12. — ⁶ Levit. x, 6.

lugendi non erant; nam permittit alios lugere illos: sed quia illi lugere tunc non debebant, cum dies sanctificationis eorum agerentur, nondum completis septem, quibus eos præcepit de tabernaculo non abscedere. Quanquam possit videri, quia illo oleo fuerant sanctificati, hoc dictum esse quod nunquam quemquam lugere deberent. Ita enim dicit, « Fratres autem vestri omnis domus Israël plorabunt » incendium, quo incensi sunt a Domino. Et ab ostio tabernaculi testimonii non exhibitis, ne moriamini, oleum » enim unctionis, quod est a Domino, super vos est: »

QUESTIO XXXIII.

« Et locutus est Dominus ad Aaron dicens: Vinum et » siceram non bibetis tu et filii tui tecum, cum intrabitis » in tabernaculum testimonii, aut cum accedatis ad altare, » et non moriemini¹. » Quando ergo eis bibere licebat, quandoquidem in tabernaculum eis quotidie necesse erat introire et accedere ad altare, propter continuam servitutem? Quod si quisquam dicit, non omni die sacrificia imponi solere, quid dicet de ingressu in tabernaculum, qui quotidianus erat propter candelabrum et panes propositionis super mensam ponendos? Si autem responderetur, « In tabernaculum testimonii » nunc quod ait, illud esse intelligendum ubi erat arca testimonii, etiam illuc necesse erat intrare summum sacerdotem propter incensum continuationis. Non enim semel in anno intrabat, sed cum sanguine purificationis semel in anno, propter incensum autem quotidie. An intelligendum est Deum præcepisse, ut vinum omnino non biberent? Cur ergo non ita præcepit potius ut breviter diceret, « Vinum non bibetis; » sed addidit, « Cum intrabitis in tabernaculum, aut cum accedatis ad altare? » An quia causa non bibendi tacenda

¹ Levit. x, 7. — ² Ibid. 9.

non erat; maxime quia Deus præsciens erat futuros postea tam multos etiam summos sacerdotes uno tempore, id est, non per successionem, qui tabernaculo et sacrificiis et incenso et universo illi ministerio vicibus deservirent; quando utique illi non bibebant, quorum locus erat deservendi, alii autem bibebant? An quid aliud hoc loco intelligens est? Quoniam cum vinum et siceram sacerdotes bibere prohiberet, secutus ait, « Legitimum æternum in progenies vestras¹; » ambiguum est utrum superiori sensui connectatur, id est, ad vinum non bibendum pertineat; an inferiori ubi sequitur, « Distinguere inter medium sanctorum et contaminatorum, et inter medium mundorum et immundorum: et instruere filios Israël omnia legitima, » quæ locutus est Dominus ad eos per manum Moysi²: » ut hoc sit officio sacerdotum legitimum æternum in progenies eorum. Quomodo autem dicat « æternum, » jam sæpe diximus. Hoc quoque ambigue positum est quod ait, « Distinguere inter medium sanctorum et contaminatorum, et inter medium mundorum et immundorum; » utrum ab eo quod sunt sancta et munda, vel inquinata et immunda; an ab eo quod sunt sancti et mundi, vel inquinati et immundi: id est, utrum inter illa ipsa sacra, quæ rite vel non rite fierent, distinguere voluit sacerdotes; an inter ipsos homines probandos vel improbandos, an potius ad utrumque referendum est, sive homines, sive sacra.

QUÆSTIO XXXIV.

« PECTUSCULUM segregationis et brachium ablationis » manducabitis in loco sancto³. » Quamvis singula singulis data sint, nimirum tamen utrumque posset dici segregationis, quia utrumque sacerdoti separatur et utrum-

¹ Levit. x, 9. — ² Ibid. 10. — ³ Ibid. 14.

que ablationis sive demptionis, quod græce dicitur ἀφαίρεμα, quia utrumque demitur et aufertur eis, pro quibus offertur, ut detur sacerdoti. Pectusculum sane impositionis superius legimus, et brachium ablationis; quia de brachio nihil imponebatur altari, adeps autem de pectusculo imponebatur.

QUÆSTIO XXXV.

Quid est quod dicit, « De sacrificiis salutarium¹, » cum ea dicat quæ alibi dixit « Sacrificia salutaris; » et cum singulari numero id dixit « Sacrificium salutaris, » cum de eadem re diceretur? An forte hoc loco ubi ait, « A sacrificiis salutarium, » sanitatum dici debuit? Nam in illo Psalmo ubi dictum est: « Exaudi nos, Deus sanitatum nostrorum², » hoc verum habet græcus quod etiam hoc loco, id est, σωτηρίων qui genitivus pluraliter in græca lingua ambiguus est, utrum a salute, an a salutare nomen declinatum sit: quoniam σωτηρία dicitur salus vel sanitas, unde fit genitivus pluralis τῶν σωτηρίων; salutare autem σωτήριον dicitur, et inde genitivus pluralis idem ipse est. Si ergo recte potest intelligi etiam sacrificium salutis quod est sacrificium salutaris, quoniam a salutare salus datur, et illud est salutare unde salus accipitur; non est necesse ut tanquam multorum salutarium sacrificia hic intelligamus, ubi dictum est « Sacrificiis salutarium, » sed multarum forsitan sanitatum, quæ tamen ab uno salutare accipiuntur. Quod sit autem salutare Dei, de quo dictum est: « Calicem salutaris accipiam³, » et de quo Simeon dicit in Evangelio, « Quoniam viderunt oculi mei salutare tuum⁴: » fides christiana novit. Possunt sane non absurde intelligi vel dici etiam sacrificia salutaris, quæ sunt salutaris.

¹ Lev. x, 14. — ² Psal. lxy, 6. — ³ Id. cxv, 13. — ⁴ Luc. ii, 30.

QUÆSTIO XXXVI.

I. « Et erit tibi et filiis tuis et filiabus tuis legitimum » sempiternum¹. » Non frustra est additum, « filiabus : » quoniam quædam ad escas pertinentia sacerdotum prohibet a foeminis accipi, sed a masculis jubet.

II. Cum quæsiisset Moyses caprum oblatum pro populi peccatis², et non invenisset, quoniam fuerat incensus, et iratus esset, quod ea quæ pro peccato a populo offerrentur, constituit Dominus sacerdotibus edenda, oblati inde adipibus et renibus; iratus autem esset non fratri suo, sed filiis ejus, credo quod ad eos suggerendi ministerium pertineret : respondit illi Aaron et ait, « Si hodie » obtulerunt ea quæ pro peccato illorum sunt, et holo- » causta sua ante Dominum, et contigerunt mihi talia, et » comedam quod est pro peccato hodie, numquid placitum erit Domino? Et audivit Moyses, et placuit illi³. » Hoc videtur dixisse Aaron, quod ipso die quo primum obtulerant filii Israël pro peccato suo, non debuit a sacerdotibus manducari, sed totum incendi, non inde regulam faciens ad cætera; nam deinceps sacrificia pro peccatis ipsi edebant : sed quia hoc primum fuit ipso primo die primitus oblatum, credendum est Aaron sacerdotem hoc divina inspiratione dixisse, ut et illud circa sacerdotes deinceps servaretur quod præceperat Dominus Moysi, et hoc quod Aaron dixit tanquam divinitus dictum Moyses approbaret. Quid ergo de cæteris ejusdem diei sacrificiis, id est, de ariete et vitulo, quæ diximus etiam ipsa pro peccato oblata debere intelligi? An de vitulo nulla quæstio est, quoniam oportebat sic fieri, ut de ejus sanguine quemadmodum præceptum fuerat intromitteretur, unde et tangerentur cornua altaris incensi, et consequens

¹ Levit. x, 15. — ² Ibid. 16. — ³ Ibid. 19, 20.

erat ut totus arderet? Quid ergo de ariete? An quoniam primum caprum quæsit Moyses, quod de capro illi responsum est, hoc et de ariete intelligendum est, quem ex ordine fuerat quæsiturus, nisi illud responsum sacerdotis ei placuisset? De vitulo autem quid quæreret, cum ea lege fieri potuerit, quam de vitulo pro peccato universæ synagogæ præceperat Deus¹, sicut de vitulo pro peccato sacerdotis, id est, ut totus arderet extra castra? Hæc enim sunt verba irascentis Moysi ad filios fratris sui, cum hircum pro peccato quæsitum non invenisset, quia fuerat totus incensus. « Quare non comedistis illud quod fuit pro » peccato in loco sancto? Quoniam enim sancta sancto- » rum sunt, hoc vobis dedit edere, ut auferatis peccatum » synagogæ, et exoretis pro eo ante Dominum. Non enim » illatum est a sanguine ejus in sanctum ante faciem in- » tus. Edetis illud in loco sancto, quomodo mihi consti- » tuit Dominus². » Utique cum dicit, « Non enim illatum » est a sanguine ejus in sanctum ante faciem intus, » procul dubio discernit illud quod ita fit pro peccato sacerdotis, sive pro peccato universæ synagogæ, non de hircu, de quo sanguis quoniam non erat jussus inferri ad tangenda cornua intus altaris incensi, non debuit totus incendi, sed a sacerdotibus manducari. Hoc autem quare sit factum, id est, ut etiam ipse totus incenderetur, respondit Aaron, et placuit Moysi.

III. Sane quoniam sex pecora præcepta fuerunt senioribus populi ut offerrentur pro populo, quorum prius quatuor commemoravit, hircum, et arietem, et vitulum, et agnum anniculum; quorum manifestum est hircum pro peccato, manifestum est etiam agnum anniculum in holocaustum; duo vero media, arietem et vitulum, ambigue posita videramus, utrum ad sacrificium pro peccato perti-

¹ Levit. iv, 12 et 21. — ² Id. x, 17, 18.

nerent, et hircus adjungerentur, an potius agnus ut in holocaustum offerrentur, unde quid nobis videretur, suo loco exposuimus: postea vero ut sex animalia complerentur, vitulum et arietem commemoravit in sacrificium salutaris; nec tamen in consequentibus cum immolata sunt, et identidem commemorata, fit mentio pecorum ipsorum arietis et vituli, quæ inter caprum et agnum posuerat, sed tantum ille vitulus et ille aries commemorantur, quos in sacrificium salutaris offerri iusserat, ut jam non sex pecora, sed potius quatuor fuisse credantur: potest fortassis intelligi, quod duo illa, quæ prius inter hircum et agnum posuerat, iterum nominavit, et non est alius vitulus et alius aries in sacrificium salutaris: ut cum dixisset hircum pro peccato, et arietem et vitulum non dicens in quid, id est, in quam rem, agnum vero anniculum in holocaustum; postea dicere voluerit quid de vitulo et ariete faciendum esset, id est, quia neque pro peccato sicut hircus, neque in holocaustum sicut agnus, sed in sacrificium salutaris jubebantur inferri. Sed si hoc intellexerimus, manebit quæstio, quare pro peccato synagogæ hircus oblatus sit¹, cum de sacrificiis quæ pro peccatis offerenda essent ab initio Dominus loquens, vitulum offerri iusserit pro peccato synagogæ², sicut pro peccato sacerdotis, non caprum, sed vitulum; de quo vitulo etiam sanguinem, similiter ut pro peccato sacerdotis, ad tangenda cornua altaris incensi præcepit inferri; et quæ causa fuerit, ut pro peccato Aaron, et Moyses vitulum offerret³, et ipse Aaron alterum vitulum, sicut pro peccato sacerdotis secundum Dei præceptum offerri oportebat⁴; pro peccato autem populi non vitulus, sicut præceptum fuerat, sed hircus potius offerretur? Quod cum moveret, visum est nobis, ut supra diximus, quod non solus hircus pro peccato po-

¹ Levit. x, 16. — ² Id. i, 14. — ³ Id. viii, 15. — ⁴ Id. ix, 8.

puli, sed et aries et vitulus offerri iussus est, ut ad ista tria subaudiatur, pro peccato: quia et principes erant in populo, pro quibus hircus fuerat offerendus; et singuli quique habere propria peccata potuerunt, pro quibus aries; et unum aliquod peccatum omnes, pro quo vitulus, sicut ab initio præceptum fuerat, pro peccato universæ synagogæ vitulum offerri oportebat. Ideo autem cum immolata sunt, hircus tantummodo nominatur, ut alia etiam tacita intelligerentur, locutione a parte totum, quia omnia fuerant pro peccatis.

QUÆSTIO XXXVII.

Cum ageret de morticinis immundorum animalium, « Et omne vas fictile, inquit, in quo ceciderit ex eis » intus, quæcumque sunt intus immunda erunt; et illud » conteretur, id est, ipsum vas. Et omnis cibus qui » manducatur, in quemcumque venerit super illum aqua, » immundus erit vobis¹. » Non quæcumque aqua intelligenda est, quæ supervenerit cibo, facit eum immundum: sed ex illo vase quod factum est immundum de morticinis immundis, si forte ipsum vas habuit aquam.

QUÆSTIO XXXVIII.

« INSTRUERE filios Israël inter vivificantia quæ manducantur, et inter vivificantia quæ non manducantur²: » quæ græcus habet ζωογονούμενα, nostri quidam « vivificantia » interpretari maluerunt, quia utcumque hoc verbum noster usus recepit, quam facere novum insolitum, si dici posset vivigignentia. Non enim quæ vivificant, id est, vivere faciunt, sed quæ vivos foetus gignunt, id est, non ova, sed pullos, dicuntur ζωογονούμενα.

¹ Levit. xi, 33, 34. — ² Ibid. 44.

QUÆSTIO XXXIX.

Quid est quod ait de muliere quæ peperit, « Omne » sanctum non tanget, et in sanctuarium non introibit¹? » Quod sanctuarium vult intelligi, cum legatur in tabernaculum non nisi sacerdotes solere ingredi; et usque ad velum interius secundum; ultra velum autem ipsum ubi erat arca, non nisi unum summum sacerdotem? An et ante tabernaculum, ubi erat altare sacrificiorum, sanctuarium dici potuit? Nam sæpe appellatur locus sanctus etiam ipsum atrium, cum dicitur, « In loco sancto edent ea². » Illuc fortassis solebant intrare mulieres, quando offerebant dona sua, quæ imponerentur altari.

QUÆSTIO XL.

I. Quid est quod dicit, « Si masculum pepererit mulier, » immunda erit septem dies, secundum dies secessionis » purgationis ejus immunda erit, et in die octavo circumcidet carnem præputii ejus, et triginta et tres dies sedebit in sanguine suo mundo. Omne quod sanctum est » non continget, et in sanctuarium non introibit³. » Quæ differentia est inter septem dies illos quibus dicit eam immundam, et triginta-tres quibus in sanguine suo mundo sedebit. Si enim jam immunda non est per triginta-tres dies, quare non tangit quod sanctum est? An hoc adhuc interest, quia in sanguine est, licet mundo; ut hoc distet, quia cum immunda est, ubicumque etiam sederit, immundum facit; cum vero jam in sanguine mundo sedet, tantum quod sanctum est non ei licet tangere, et in sanctuarium intrare. Hoc est enim quod ait, « Secundum dies » secessionis purgationis suæ⁴, » quod dicit alio loco, immunditiam foeminae quæ menstruis purgatur, septem die-

¹ Levit. xii, 4. — ² Id. vi, 86. — ³ Id. xii, 2-4. — ⁴ Id. xv, 19.

rum esse, quando omne super quod sederit immundum erit. « Secessionis » autem dicit, quoniam secedebat aliquantum, ne omnia coinquinaret, cum perageret illos dies. Hos dies immunditiæ ejus, si foeminam pareret, Lex duplicabat, et quatuordecim faciebat: reliquos autem quibus sedebat in sanguine mundo suo, etiam ipsos duplices jusserat observari, id est, sexaginta-sex, ut omnes essent in partu masculi quadraginta, in foeminæ octoginta. Aliqui autem codices græci non habent, « In sanguine » mundo suo, » sed « In sanguine immundo suo. »

II. « Et cum adimpleti fuerint dies purgationis ejus » super filio aut super filia, offeret agnum anniculum » sine macula in holocaustum, et pullum columbinum » aut turturem pro peccato ad ostium tabernaculi testi- » monii ad sacerdotem: et offeret eum ante Dominum, » et exorabit pro ea sacerdos, et purgabit eam a fonte » sanguinis ejus. Ista lex ejus quæ peperit masculum aut » foeminam. Si autem non invenerit manus ejus quod satis » est in agnum, et accipiet duos turtures, aut duos pullos » columbinos, unum in holocaustum, et unum pro pec- » cato: et exorabit pro ea sacerdos, et purgabitur¹. » Recte ergo superius non legendum est: « Offeret agnum » anniculum sine macula in holocaustum, » aut « Pullum » columbinum aut turturem pro peccato, » sicut nonnulli codices habent; sed sicut dictum est, « Et pullum » columbinum aut turturem pro peccato: » quandoquidem postea dicit: « Si non invenerit manus ejus quod satis » est ad agnum, et accipies duos turtures: » ubi plus videtur habere « et; » nam ea conjunctione detracta, integre sequitur, « Accipiet duos turtures aut duos pullos colum- » binos, unam avem scilicet in holocaustum, alteram pro peccato. »

¹ Levit. xii, 6-8.

III. Sed quo peccato, numquid peperisse peccatum est? An hic ostenditur illa propago ex Adam, unde Apostolus dicit: « Ex uno in condemnationem: et quia per » unum hominem peccatum intravit in mundum, et per » peccatum mors, et ita in omnes homines pertransiit¹? » Et hic satis apparet quemadmodum dictum sit: « Ego » enim in iniquitatibus conceptus sum, et in peccatis » mater mea in utero me aluit². » Cur ergo non illud quod natum est purgari dicit Scriptura per hoc sacrificium, sed ipsam quæ peperit? An ad ipsam quidem, unde illa origo trahebatur, relata purgatio est propter sanguinis fontem: non poterat tamen sine ipsius foetus purgatione fieri, qui ex ipso sanguine exortus est? Nam quo pertinet quod superius ait: « Super filio aut super filia offeret » agnum anniculum sine macula in holocaustum, et pul- » lum columbinum aut turturem pro peccato, si nihil per hoc sacrificium fiebat pro eis qui nascebantur?

IV. Quod si quisquam ita distinguere conabitur, ut dicat non esse jungendum: « Super filio aut super filia offeret » agnum anniculum sine macula in holocaustum, et » pullum columbinum pro peccato; » sed ita potius legendum: « Et cum adimpleti fuerint dies purgationis ejus » super filio aut super filia, » id est, dies purgationis impleti fuerint super illo aut super illa, filio scilicet vel filia; ut deinde ab alio sensu sequatur: « Offeret agnum anniculum sine macula in holocaustum, et pullum columbinum pro peccato, » id est, pro peccato suo, cum completi fuerint dies purgationis ejus super filio aut super filia: quisquis ergo ita distinguendum putaverit, ex Evangelio convincetur, ubi cum tale aliquid nato ex Virgine Domino facerent, magis propter consuetudinem Legis, quam propter necessitatem alicujus in eo expiandi pur-

¹ Rom. v, 12 et 16. — ² Psal. l, 7.

gandique peccati, sic legitur: « Et cum inducerent puerum » Jesum parentes ejus, ut facerent secundum consuetudinem Legis pro eo¹: » non dictum est: « Pro matre » ejus, » sed, « Pro eo; » quamvis ea fierent, quæ hoc loco præcepta sunt de duobus turturibus aut duobus pullis columbinis. Sic enim baptizari ipse etiam dignatus est baptismo Joannis, qui erat baptismus poenitentiae in remissionem peccatorum², quamvis nullum haberet ille peccatum. Merito ergo quidam nostri ita interpretati sunt etiam istum in Levitico locum, ut non dicerent, « Super » filio aut super filia, » sed « Pro filio aut pro filia. » Hanc enim vim hujus præpositionis esse intellexerunt hoc loco, ubi græcus ait, ἐφ' υἱὸν ἢ ἐπὶ θυγατρὶ. Sane advertendum est, quam pauper Dominus nasci voluerit, ut non pro illo offerretur agnus et pullus columbinus aut turtur, sed par turturum aut duo pulli columbini, sicut in Evangelio legitur³: quod Scriptura Levitici tunc jussit offerri, si non habuerit manus offerentis quod satis est in agnum.

QUESTIO XLI.

« HOMINI si cui facta fuerit in cute corporis ejus cicatrix signi lucida, et fuerit in cute coloris ejus tactus » lepræ⁴. » Velut exponendo dixit posterius, unde quod primum dixerat intelligeretur, quoniam dixerat: « Homini » si cui facta fuerit in cute corporis ejus cicatrix signi lucida, » ne cicatricem sic intelligeremus, quomodo solet esse vestigium sanati vulneris, aperuit hoc se de colore dicere, cum adjunxit: « Et fuerit in cute coloris ejus » tactus lepræ. » Quidquid ergo illud est, coloris vitium est, quod nomine cicatricis appellat. Quod vero ait: « Tactus lepræ, » non quod tactu color sentiat, sed ita dicit tactum lepræ, tanquam ipse homo vel corpus ejus

¹ Luc. ii, 27. — ² Matth. iii, 13. — ³ Luc. ii, 24. — ⁴ Levit. xiii, 2. 25.

lepra sit tactum, hoc est, maculatum atque vitiatum; sicut dici solet: Tetigit eum, vel non tetigit febris. Denique ipsam maculam tactum vocat, et eam semper isto nomine appellat. Unde nonnulli nostri non « Tactum, » sed « Maculam » interpretati sunt: quo nomine quidem planius videretur sonare quod legitur; sed potuit et græcus non dicere ἀφόν, id est, « Tactum, » sed μῶμον, id est, « Maculam, » unde ἀμωμον dicit immaculatum: quanquam non ab illo solo, quod in colore contingit, sed ab omni vitio purum solet Scriptura ἀμωμον dicere; unde non maculam coloris, sed omnis vitii notam vult intelligi, quod μῶμον appellat. Posset ergo quod ad solum colorem attinet σπιλον dicere; quo verbo usus est Apostolus, ubi ait de Ecclesia: « Non habentem maculam aut rugam¹. » Nec μῶμον autem, nec σπιλον dixit, sed ἀφόν, id est, tactum: quod et in græca lingua inusitate dicitur in coloribus; et tamen hoc Septuaginta interpretes non piguit græce dicere; cur ergo latinos piguerit? Quod autem dicitur, « Cicatrix signi, » vel ideo dicitur, quod significet aliquid; vel ideo potius, quod ipsum hominem signo quodam discernit a cæteris, hoc est, notabilem reddit.

QUÆSTIO XLII.

Quis est quod ait: « Et videbit sacerdos, et inquinabit eum²? » ad quem veniet ut mundetur. Sed « Inquinabit » dictum est, inquinatum pronuntiabit, si hæc in eo viderit, quæ Scriptura dicit de macula lepræ.

QUÆSTIO XLIII.

« Si autem lucidus albus erit in cute coloris ejus, et humilis non fuerit aspectus ejus a cute³. Lucidus albus, » subauditur, tactus, id est, illa macula coloris non pilus.

¹ Ephes. v, 27. — ² Levit. xiii, 3. — ³ Ibid. 4.

Quod postea dicit: « Si autem conversa mutata fuerit » significatio in cute¹: » hanc dicit significationem, quod superius « Signum » in latino legitur. Nam græcus et supra et hic uno eodemque verbo usus est, σημάτιον dicens.

QUÆSTIO XLIV.

« Et segregabit illum sacerdos septem diebus in secundo: » et videbit illum sacerdos die septimo in secundo: » et ecce obscurus tactus non est conversus tactus in cute; » et purgabit eum sacerdos: signum enim est²: » hoc est, purgatum eum pronuntiabit: non enim est lepra, sed signum.

QUÆSTIO XLV.

« Si autem conversa mutata fuerit significatio in cute » posteaquam vidit illum sacerdos ut purget; et visus » fuerit denuo sacerdoti, et viderit eum sacerdos, et ecce » commutata significatio in cute; et inquinabit eum sacerdos; lepra est³: » Etiam hic « Inquinabit » dixit, inquinatum pronuntiabit: « et » autem plus habet, ex more locutionis Scripturæ. Hoc itaque videtur admonuisse, ut cum visus fuerit solus color albus et lucidus, discolor sano colori, adhuc probetur a sacerdote, ut si viderit etiam pilum mutatum in album colorem, et humiliorem factum cutis locum, in quo est albus color, tunc pronuntiet lepram, id est, inquinet hominem pronuntiando leprosum: « Si autem, inquit, lucidus albus fuerit » in cute coloris ejus⁴, » id est, lucidus albus fuerit ille tactus; quo nomine eandem maculam appellat: « et humilis non fuerit aspectus ejus a cute; et pilus non erit » conversus in album, ipse autem est obscurus⁵, » id est, ipse pilus, quia non est albus: « Et segregabit sacerdos

¹ Levit. xiii, 7. — ² Ibid. 8. — ³ Ibid. 4-6. — ⁴ Ibid. 7-9. — ⁵ Ibid. 4.